

Strategische verkenning verkiezingen 2022-2026

Datum:

7 maart 2022

Inhoud

Voorwoord	3
1. Voortbouwen op een sevig fundament	4
1.1 Duurzame samenleving	4
1.2 Leefbare samenleving	7
1.3 Interactie met de samenleving	10
1.4 Inclusieve en participatiesamenleving	12
1.5 Werkende samenleving	15
1.6 Informatiesamenleving	17
1.7 Financiën	19
2. Tot slot	21
Bijlage 1 Ontwikkelingen en trends aan de hand van cijfers	22

Voorwoord

Geachte leden van de raad, beste onderhandelaars,

Onze organisatie werkt voor het gemeentebestuur. In de meeste gevallen is dat het college en zijn leden. Maar de raad is eveneens onderdeel van het gemeentebestuur en in voorkomende gevallen ondersteunt de ambtelijke dienst daarom ook (de leden van) de raad. In dat kader hebben wij deze Strategische Verkenning opgesteld.

Bijgaand stuk bevat een inventarisatie van in- en externe ontwikkelingen die wij signaleren en waar onze gemeente en onze gemeenschappen zich naar ons inzicht toe moeten verhouden. We hebben daarom geprobeerd de ontwikkelingen te duiden in termen van 'de opgaven voor Overbetuwe' in de komende raadsperiode. Wij hopen dat we daarmee de leden van de raad, maar zeker ook de onderhandelaars voor een nieuwe coalitie, handreikingen doen voor thema's waar wij politiek, bestuurlijk en ambtelijk mee aan de slag moeten. De keuze is vanzelfsprekend aan u, maar wij hebben onze taak om het gemeentebestuur te ondersteunen ook opgevat als een taak om u zo volledig mogelijk te informeren over zaken die wij vanuit ons vak en onze professionaliteit op ons af zien komen.

Namens de organisatie wens ik u een bijzonder succesvolle raadsperiode toe, en wens ik de onderhandelaars veel succes bij de coalitiebesprekingen.

Met vriendelijke groet,

Peter Breukers
Gemeentesecretaris

1. Voortbouwen op een stevig fundament

Overbetuwe bestaat dit jaar 22 jaar. Vanaf de start van de gemeente Overbetuwe is met veel enthousiasme gewerkt aan nieuwe ambities, beleidswensen en samenwerkingen, lopende projecten en het harmoniseren van beleid. De decentralisaties in het sociaal domein waren voor veel gemeenten de grootste opgave van de afgelopen jaren. We kijken terug op een mooie, maar zeker ook turbulente periode, waarin een stevig fundament is gelegd voor de gemeente Overbetuwe. Een fundament waarop we de komende periode verder kunnen bouwen.

Leeswijzer

In dit hoofdstuk laten we zien waar we vandaan komen en wat op ons afkomt, zowel landelijk als regionaal. We benoemen de opgaven waar we voor staan en de aanpak die we voor ogen hebben. En we beschrijven de dilemma's of aandachtspunten die er per opgave zijn en op welke beleidsstukken we voortborduren.

We starten met de duurzame samenleving (paragraaf 1.1), waarbij opgaven als de energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie de revue passeren. Daarna komt de leefbare samenleving aan bod. Het gaat hier om wonen, mobiliteit, veiligheid en economie (paragraaf 1.2). Paragraaf 1.3 gaat verder in op de interactie met de samenleving en gebiedsgericht werken. Hoe zorgen we voor sterke gemeenschappen en hoe creëren we participatie en interactie tussen gemeente en inwoners?

In paragraaf 1.4 staat de inclusieve en participatiesamenleving centraal. Hoe zorgen we voor elkaar en hoe kan iedereen meedoen? Vervolgens komt de werkende samenleving aan bod (paragraaf 1.5). Hierbij gaat het ook over hoe iedereen mee kan doen, maar dan specifiek gericht op de arbeidsmarkt. De informatiesamenleving en bijbehorende opgaven worden beschreven in paragraaf 1.6. Hierbij gaat het om informatiestromen, digitalisering en hoe de dienstverlening van de gemeente zich hierop moet aanpassen. Dan komt de financiële positie van de gemeente Overbetuwe aan bod (paragraaf 1.7). Er wordt afgesloten met een slotwoord.

1.1 Duurzame samenleving

Landelijke en regionale ontwikkelingen

Na een periode van verkennen van het concept duurzaamheid komen we nu steeds meer in de fase van duurzaam handelen. Duurzaam denken en doen wordt steeds vaker gemeengoed bij meer doelgroepen; na de voorlopers bereikt dit ook de middengroepen in onze samenleving. Afspraken uit het Nationaal Klimaatakkoord, Regionale Energie Strategie (RES) en Regionale Adaptie Strategie (RAS) én het Gelders Energie Akkoord zetten daarbij de stip op de horizon. Duurzaamheid gaat niet alleen over energietransitie; óók circulaire economie en klimaatadaptatie zijn wezenlijke onderdelen om de transitie naar een duurzame samenleving te kunnen maken. Met grootschalige opwek van ruim 500 TJ aan duurzame energie (uit zon en wind) werken we in lijn met de tussendoelen uit genoemd beleid. Parallel werken we komt aan kleinschalige opwek (bv. zonnepanelen op daken), isolatie en energiebesparing. Dit draagt tevens bij aan de aanpak zoals voorzien in de Transitievisie Warmte. Al deze sporen leveren een belangrijke bijdrage aan reductie van de CO₂-emissie.

Duurzaamheid gaat echter niet alleen over energietransitie; ook circulaire economie en klimaatadaptatie zijn wezenlijke onderdelen om de transitie naar een duurzame samenleving te kunnen maken. De agenda van de Groene Metropoolregio bevat hiervoor diverse speerpunten die ook lokaal toegepast worden.

Met deze lokale inzet én afstemming met landelijke ontwikkelingen en inspanningen (bv. regels en randvoorwaarden voor industrie of snelwegen en binnenvaart) werken we aan een duurzame samenleving. Zo schuiven we de gevolgen van klimaatverandering niet af op toekomstige generaties en werken we nu aan het temperen van en omgaan met klimaatverandering.

Opgave voor Overbetuwe

Met de toepassing van de strategische principes uit de Omgevingsvisie Overbetuwe 2040, willen we de mogelijkheden voor toekomstige generaties niet verkleinen. Iedereen krijgt daarom de kans om toekomstbestendig en duurzaam te handelen. Daarom stelt de visie dat in alle initiatieven recht wordt gedaan aan thema's die de toekomst en het collectief betreffen. Dit met het oog op een duurzame ontwikkeling, in de geest van de Omgevingswet. De principes betreffen energie (besparing en opwek), klimaat adaptief handelen én stimuleren van circulariteit.

Waar mogelijk werken we hierbij samen werken met Lingewaard aan de energietransitie, duurzame verstedelijking, circulaire economie en klimaatadaptatie en maken we hierbij zoveel mogelijk gebruik van elkaars expertise en netwerken.

Wat gaan we doen om de opgave te realiseren?

De nieuwe routekaart Duurzaam Overbetuwe 2025 geeft richting, kaders en doelen op hoofdlijnen mee voor de komende vier jaar. In de geest van de nieuwe Omgevingswet, wordt zo de basis gelegd voor een meer programmatische aanpak. De routekaart geeft hiervoor richting; welke doelen worden nagestreefd en hoe dit zich laat vertalen naar speerpuntprojecten. Uitwerking vindt plaats in meer specifieke beleidsnota's en uitvoeringsplannen, waarbij duurzaamheid in alle gevallen een inclusief thema wordt. Rode draad is steeds het verbreden en - binnen de invloed cirkel van de gemeente - richting geven aan de vele gezichten van het verduurzamen van de gemeente Overbetuwe.

Dilemma's/aandachtspunten

Verduurzamen staat hoog op de agenda. Werken aan een duurzame samenleving is echter niet altijd makkelijk. Het gaat om verandering. Dit proces verloopt met vallen en opstaan. Er zijn veel ambities en lange termijn doelstellingen. Wat regelmatig ontbreekt is een handelingsperspectief op korte termijn. Het besef van urgentie, in combinatie met bewustwording van de noodzaak om tot een duurzame samenleving te komen, is ook niet bij alle doelgroepen in dezelfde mate aanwezig. We willen veel, er zijn plannen genoeg, maar het ontbreekt aan een voldoende breed en krachtig instrumentarium of voldoende financiën; landelijk onderzoek benoemt uitvoeringskosten per gemeente van € 479 tot € 522 miljoen in 2022, oplopend € 771 tot € 953 miljoen in 2030. Dit leidt soms ook tot onzekerheid over de kosten en de baten. Is het wel betaalbaar en is het wel een effectieve investering? De ambitie is er, maar het handelingsperspectief is nog niet altijd voldoende ontwikkeld. Daarom zetten we in op de juiste instrumenten om de transitie met succes uit te voeren. Steeds zal de gemeente daarbij op zoek gaan naar die activiteiten en projecten waarbij het grootste effect wordt bereikt met relatief de minste inspanning. Door op die manier de inzet meer toe te spitzen op de invloed van de gemeente, kunnen we het meeste bereiken met de ons ter beschikking staande middelen.

We bouwen voort op

- Regionale agenda Groene Metropoolregio
- Omgevingsvisie Overbetuwe 2040
- Woonagenda 2025
- Economisch Uitvoeringsprogramma Overbetuwe 2021-2022
- Regionaal Programma Werklocaties regio Arnhem Nijmegen 2021-2024
- Ambitiedocument Overbetuwe 2030 Sociale, slimme en schone mobiliteit
- Actieagenda 2022 Sociale, slimme en schone mobiliteit
- Fietsnota Overbetuwe fietst verder, Naar een optimaal fietsnetwerk tussen de kernen
- Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte
- Landschapsonwikkelingsplan
- Routekaart Duurzaam Overbetuwe 2025
- Transitievisie Warmte

1.2 Leefbare samenleving

Landelijke en regionale ontwikkelingen

Er spelen grote opgaven als het gaat om een leefbare samenleving. Denk bijvoorbeeld aan de energietransitie, de verstedelijkingswoningbouwopgave, ruimte voor ondernemerschap, water en klimaatadaptatie, versterken van landschap en natuur, innovaties in vervoerssystemen, het ontstaan van nieuwe vormen van criminaliteit, bereikbaarheid en het realiseren van een circulaire economie.

In de bijlage noemen we een aantal demografische trends, zoals vergrijzing, huishoudens-verdunning, werkgelegenheid en beroepsbevolking. Deze trends zijn ook van invloed op de manier waarop we willen wonen, werken, leven en recreëren. Daarnaast zijn ook ontwikkelingen als duurzaamheid en economie van invloed op het wonen en het voorzieningenniveau.

Als gevolg hiervan zien we een veranderende woonvraag. Deze sluit niet goed aan op onze huidige woningvoorraad die juist voor een groot deel bestaat uit grotere eengezinswoningen. Er zijn steeds meer kleinere en oudere huishoudens die een woning zoeken. We zien dat men steeds langer zelfstandig moet en wil blijven wonen. Hierdoor neemt de vraag toe naar woon en zorgvormen waar mensen met ondersteuning zelfstandig kunnen blijven wonen. We voorzien ook dat de vraag naar (betaalbare) appartementen toe gaat nemen. Daarbij komt er meer aandacht voor bijzondere doelgroepen. Het gaat dan bijvoorbeeld om eco-woningen, tijdelijke woningen (flexwoningen), tiny houses, woonwagens of woonruimte voor arbeidsmigranten in de short- of midstay.

Daarnaast staat de bereikbaarheid van het middengebied van Overbetuwe onder druk, dit geldt zowel voor de noord/zuid als wel voor de oost/west verbindingen in het gebied. De verwachting is dat er (op lange termijn) knelpunten blijven bestaan in het netwerk van fiets, ov en auto. Belangrijke ontwikkelingen die deze bereikbaarheid onder druk zetten zijn: het toenemend aantal verkeersbewegingen op de A325, de bouw van de poli in Elst en het vooralsnog niet doortrekken van de A15.

De andere opgaven zijn onlosmakelijk verbonden aan bereikbaarheid: meer vervoersbewegingen door toenemende woningbouw en bedrijvigheid, grote opgave op het vlak van duurzaamheid, en de leefkwaliteit en leefbaarheid in het gebied.

Tijdens de lockdowns in 2020 en 2021 kwam de samenleving en de economie voor een groot deel stil te liggen. Nu de samenleving weer open kan, herstelt de Nederlandse economie zich snel. De economie kreeg zware klappen te verduren door de coronacrisis. Maar dankzij de veerkracht van ondernemers en werkenden, de steunpakketten van de overheid en de vaccinatiecampagne lijkt de economie sneller te herstellen dan verwacht¹. Echter de oorlog in Oekraïne kan voor een omme-zwaai zorgen, er zijn voorspellingen dat we in een recessie terecht gaan komen.

Wat betreft de openbare orde en veiligheid is Overbetuwe een relatief gezien veilige gemeente. Er vinden minder misdrijven plaats dan gemiddeld in Nederland. Er zijn o.a. minder woninginbraken, minder diefstal van fietsen en motorvoertuigen en weinig incidenten op de bedrijventerreinen. Tegelijkertijd zien we nieuwe vormen van criminaliteit ontstaan. Denk hierbij aan phishing, hacks, ransomware en identiteitsfraude. Een deel van deze onderwerpen zijn onderdeel van Informatieveiligheid. Daarover leest u meer in paragraaf 1.6.

¹ www.Rijksoverheid.nl

Opgave voor Overbetuwe

De toepassing van de strategische principes uit de Omgevingsvisie Overbetuwe 2040 dragen bij aan een leefbare en aantrekkelijke gemeente. Cruciaal daarbij is het vormgeven van de leefomgeving samen met inwoners, ondernemers en instellingen. Op de verschillende terreinen zien we de volgende vier opgaven voor ons als het gaat om de leefbare samenleving:

- 1. Wonen:** Regisseren van de verbetering en groei van de benodigde bovenlokale woningvoorraad met behoud en versterking van het groene en dorpse karakter en de leefbaarheid. Hiervoor zijn flankerend beleid en investeringen nodig.
- 2. Mobiliteit:** Behoud van de bereikbaarheid door in te zetten op het beter benutten en optimaliseren van het (multimodale) mobiliteitsnetwerk.
- 3. Economie:** Het versterken en behouden van een sterk ondernemers- en vestigingsklimaat waardoor nieuwe bedrijvigheid wordt aangetrokken die passend en versterkend is voor Overbetuwe en het huidige bedrijfsleven optimaal kan ondernemen en innoveren.
- 4. Veiligheid:** We geven prioriteit aan het vergroten van de veiligheid en het veiligheidsgevoel. Of het nu gaat om zichtbare criminaliteit zoals woninginbraken of de minder zichtbare misdaad zoals ondermijning. Overbetuwe wil een balans tussen preventie en repressie. Er wordt hulp en ondersteuning geboden aan personen die op het juiste spoor willen komen en er wordt streng opgetreden tegen degenen die zich niet aan de regels houden.

Wat gaan we doen om de opgave te realiseren?

We investeren op de volgende zes onderdelen om onze ambities te realiseren:

- We zien dat er in de periode 2019-2030 een behoefte is van ongeveer 2.000 extra woningen in Overbetuwe. Er is vooral veel behoefte aan betaalbare woningbouw, zowel koop als huur. Ook is er behoefte aan specifieke woonvormen (denk bijvoorbeeld aan tiny houses, flexwonen, huisvesting voor arbeidsmigranten). Nieuwe woningen betekent ook ruimte voor nieuwe banen (passend bij de uitgangspunten van de Verstedelijkingsstrategie).
- Als het gaat om het verwezenlijken van de ambities rondom wonen, mobiliteit en economie zijn er grote raakvlakken met de ambities rondom de duurzame samenleving (paragraaf 1.1). Het gaat hier bijvoorbeeld om het verduurzamen van woningen waarbij ze onder meer van het gas worden gehaald. Of om de transitie naar duurzame mobiliteit en het verduurzamen van de bedrijventerreinen.
- Er is meer behoefte aan combinaties van wonen en zorg (zie ook paragraaf 1.4). Dit komt enerzijds door vergrijzing (zie bijlage 1) en de tendens dat ouderen langer thuis wonen. Anderzijds gaat het ook om inwoners met een psychische of fysieke beperking, die zo lang mogelijk in hun eigen omgeving willen blijven wonen.
- Het op orde houden van onze bereikbaarheid is een aandachtspunt. Het gaat hierbij zowel om het bereikbaar houden van onze kernen/centra, werklocaties en voorzieningen als het op orde houden van regionale bereikbaarheid.
- We werken steeds meer samen met (regionale) partijen om de leefbaarheid van onze samenleving te vergroten. Denk aan samenwerking met het culturele veld, onderwijs, bedrijven, recreatie, toerisme, sport, welzijn, gezondheid, klimaat, (sociale) veiligheid.
- Tot slot is er wat betreft veiligheid focus op de aanpak van ondermijnende criminaliteit, terugdringen en bestrijden van High Impact Crimes, versterken van de verkeersveiligheid en het vergroten van de weerbaarheid van digitale dreiging.

Dilemma's/aandachtspunten

- Macro-economische ontwikkelingen zorgen ervoor dat er steeds meer schaarste is op de woningmarkt (dit geldt ook voor de bedrijfsruimtemarkt) en dat de prijzen alsmaar stijgen. Gebrek aan

personeel en materialen verergert dit probleem. Ook de invloed van Europees monetair beleid of de flexibilisering van de arbeidsmarkt werken door. Hierdoor is de 'cirkel van invloed' voor een lokale overheid beperkt. Effectiviteit van beleid kan vergroot worden door samen met regio, provincie en rijk te werken aan een consistent en samenhangend maatregelenpakket.

- Er is een sterke landelijke en regionale vraag naar nieuwe ruimte voor economische ontwikkelingen. In Overbetuwe is een tekort aan ruimte voor nieuwe economische ontwikkelingen. Overbetuwe kan niet alle economische vraag faciliteren, nu en in de toekomst. Hierin moeten prioriteiten gesteld worden. Dit geldt voor bedrijventerreinen maar ook voor voldoende ondernemerschap in centra en kernen (voorbeeld van medische voorzieningen/organisaties).
- Binnen gemeente Overbetuwe verplaatsen we ons nog veelvuldig met de auto (68%). De verwachting is dat het aantal autoverplaatsingen de komende jaren stevig doorgroeit, mede door de forse woningbouwopgave. Deze groei zorgt ervoor dat het hoofdwegennet verder onder druk komt te staan. Dit vraagt om een integrale, multimodale mobiliteitsstrategie, waarin meer aandacht moet zijn voor de fiets, elektrisch vervoer en deelmobiliteit. Ook moet hierbij aandacht zijn voor groepen inwoners die afhankelijk zijn van geregeld vervoer (openbaar vervoer, regiotaxi, doelgroepenvervoer).
- Mobiliteit op maat: Gemeente heeft een groot oppervlakte, diverse kernen en een niet altijd toereikend voorzieningenniveau dichtbij haar inwoners voor alle levensbehoeften. Dit zorgt ervoor dat inwoners van Overbetuwe een hoge mate van zelfredzaamheid moeten hebben bij verplaatsingen voor hun dagelijkse en niet dagelijkse bezigheden. Voor een groot deel van onze inwoners is dit geen probleem maar er is ook een groep die afhankelijk is van geregeld vervoer (openbaar vervoer, AVAN, doelgroepenvervoer). We willen dat deze groep mobiel blijft en waar nodig juist beter vervoer krijgt dat aansluit bij de behoefte.
- Macro-economische ontwikkelingen zorgen ervoor dat er steeds meer schaarste is op de woningmarkt en dat de prijzen alsmat stijgen. Gebrek aan personeel en materialen verergert dit probleem. Ook de invloed van Europees) monetair beleid of de flexibilisering van de arbeidsmarkt werken door. Hierdoor is de 'cirkel van invloed' voor een lokale overheid beperkt. Effectiviteit van beleid kan vergroot worden door samen met regio, provincie en rijk te werken aan een consistent en samenhangend maatregelenpakket.

We bouwen voort op

- Omgevingsvisie Overbetuwe 2040
- Regionale agenda Groene Metropoolregio
- Woonagenda 2025
- Nota Integrale Veiligheid 2021-2022
- Economisch Uitvoeringsprogramma Overbetuwe 2021-2022
- Regionaal Programma Werklocaties regio Arnhem Nijmegen (RPW) 2021-2024
- Ambitiedocument Overbetuwe 2030 Sociale, slimme en schone mobiliteit
- Actieagenda 2022 Sociale, slimme en schone mobiliteit
- Fietsnota Overbetuwe fietst verder, Naar een optimaal fietsnetwerk tussen de kernen
- Routekaart Duurzaam Overbetuwe 2025
- Transitievisie Warmte
- Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte
- Landschapsontwikkelingsplan

1.3 Interactie met de samenleving

Landelijke en regionale ontwikkelingen

Nederland staat op de vijfde plaats in de lijst met gelukkigste landen ter wereld. Tegelijkertijd plaatsen ontwikkelingen in de samenleving ons voor forse uitdagingen. Zo groeit het besef sinds begin van deze eeuw dat het idee van een verzorgingsstaat niet langer houdbaar is. De gemeente laat los en de inwoner en ondernemer neemt over, dat is het motto. Waarbij de overheid wel kaders hanteert om te sturen en te borgen dat het publieke belang gediend wordt. Gemeenten zijn druk met het formuleren van beleid, het in kaart brengen van processen, het opstellen van procedures, etc. Echter, ondanks al onze inzet en preventie, lijkt een aantal opgaven steeds complexer te worden.

Dienen we met al ons harde werken en het realiseren van een 'participatiesamenleving' het algemene belang wel? De wereld is wellicht minder maakbaar dan we geneigd zijn te denken. In plaats van te kijken met de bril van de overheid ('seeing like a state'), vraagt de huidige tijdgeest om vanuit de gemeenschap te denken ('seeing like a citizen'). En niet de wensen of problemen van individuele inwoners en ondernemers centraal te stellen, maar de kracht van gemeenschappen. Erop te vertrouwen dat inwoners en ondernemers goed in staat zijn om samen oplossingen te bedenken. Deze inzichten inspireren de gemeente Overbetuwe om dingen wezenlijk anders te gaan doen.

Opgave voor Overbetuwe

De gemeente Overbetuwe wil graag een samenlevingsgerichte, communicatieve en betrouwbare gemeente zijn. Dit vraagt een luisterende en waarderende houding van zowel medewerkers, college als raad. Luisteren naar wat er speelt en risico's durven nemen, wanneer dat nodig blijkt. Hierbij is ons streefbeeld dat de Overbetuwse dorpen en wijken sterke gemeenschappen vormen en een eigen (dorps)agenda opstellen, en dat deze agenda sturend is voor ambities en doelen voor het betreffende gebied. De gemeente faciliteert dit proces en stemt dit af op haar eigen agenda en wettelijke taken. Zodat we als gemeente een meer dienstbare overheid worden, en oog hebben voor de grotere doelstelling van vitale gemeenschappen.

Ons streefbeeld is kortgezegd tweeledig:

1. We hebben als gemeente een gelijkwaardige relatie met onze inwoners en ondernemers. Samenlevingsgericht werken en communicatief handelen vraagt een luisterende en waarderende houding van zowel medewerkers, college als raad. Luisteren naar wat er speelt en risico's durven nemen, wanneer dat nodig blijkt.
2. Overbetuwse dorpen en wijken vormen sterke gemeenschappen met een eigen dorpsagenda. Deze agenda is richtinggevend voor ambities en doelen voor het betreffende gebied. De gemeente faciliteert dit proces en stemt dit af op haar eigen agenda en wettelijke taken. Zodat we als gemeente een meer dienstbare overheid worden, en oog hebben voor de grotere doelstelling van vitale gemeenschappen.

Wat gaan we doen om de opgave te realiseren?

De interactievisie is richtinggevend voor het gemeentelijk beleid, waarbij we toe werken naar een steeds meer gebiedsgerichte werkwijze. De omgevingswet volgt de maatschappelijke trends en vraagt een ander samenspel tussen gemeente en samenleving. Onze ambities voor de omgevingswet sluiten dan ook naadloos aan op de interactievisie.

Dilemma's/aandachtspunten

Het daadwerkelijk bereiken van een verandering in houding en gedrag gebeurt niet van de ene op de andere dag. Dit vraagt een lange adem en consequent handelen van ons als gemeente.

Daarnaast kan spanning zitten tussen het algemeen belang en het belang voor een inwoner/ondernemer of groepen inwoners/ondernemers. Als gemeente stimuleren of faciliteren we initiatieven vanuit inwoners en ondernemers, maar blijven we verantwoordelijk voor het algemeen belang. We streven ernaar om steeds tot overeenstemming te komen met inwoners en ondernemers over wat nodig is in een gebied. En bij te dragen aan de bedoeling van voorstellen uit de samenleving. Dit is niet alleen een opgave vanuit onze interactievisie, maar ook vanuit de Omgevingswet. Ieder dorp en iedere wijk is anders. Een generieke aanpak voor heel Overbetuwe sluit daar niet op aan. We moeten rekening houden met bijvoorbeeld de demografische gegevens, fysieke kenmerken en sociale cohesie van een gebied.

We bouwen voort op

- Visie op interactie met inwoners (2020)
- Interactiewijzer (december 2020)
- Participatiebeleid (december 2021)
- Cultuurvisie 2022 – 2025 “Op Waarde Geschat”
- Economisch Uitvoeringsprogramma Overbetuwe 2021-2024

1.4 Inclusieve en participatiesamenleving

Landelijke en regionale ontwikkelingen

Zorg voor elkaar is in essentie de verantwoordelijkheid van onze inwoners zelf. Moeders en vaders zorgen voor hun kinderen, kinderen zorgen voor hun oudere ouders, geliefden zorgen voor elkaar, burens zorgen voor hun buurtgenoten en buurtgenoten zorgen voor hun buurt. Dat is onze sociale basis. We vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen en erbij hoort, ongeacht een beperking, leeftijd, afkomst, seksuele oriëntatie of genderidentiteit. Dit vraagt om aandacht en een inclusieve benadering. Toegankelijkheid en gelijkwaardigheid zijn hierin belangrijke uitgangspunten.

In een steeds verder gedigitaliseerde maatschappij is ook digitale inclusie van belang. De rijksoverheid heeft daartoe twee plannen gemaakt: de Nederlandse Digitaliseringsstrategie en de Agenda Digitale Overheid: NL DIGIbeter. Doel van beide plannen is dat iedereen kan meedoen in de digitale samenleving. In een inclusieve samenleving is het dan ook belangrijk dat de overheid zelf toegankelijk en transparant is. Ondanks dat de dienstverlening van de Nederlandse overheid in het algemeen en ook internationaal gezien goed is, komen sommige mensen toch in de knel. De recente toeslagenaffaire is hier helaas een goed voorbeeld van. Het kan en moet dus beter. In dit kader heeft het rijk het programma Werk aan Uitvoering ingericht, waarin zij nauw wil optrekken met gemeenten. Het doel van dit programma is ervoor te zorgen dat overheidsdienstverlening beter aansluit bij wat burgers en bedrijven nodig hebben. Het gaat bijvoorbeeld om toegankelijke dienstverlening, waarbij alle producten en diensten toegankelijk zijn voor iedereen, op maat, digitaal en persoonlijk.

Opgave voor Overbetuwe

In het beleidsplan Sociaal Domein Overbetuwe, 2020-2025 “Een sterke sociale basis in Overbetuwe” benoemen we onze ambitie: Een sterke sociale basis², kwaliteit van leven van onze inwoners, voldoende mogelijkheden om talenten te ontwikkelen en een leefbare en inclusieve samenleving³. Dat betekent dat individuele inwoners van Overbetuwe vitaal, veerkrachtig, en in staat zijn te participeren en mee te doen in de samenleving, naar vermogen.

Een basis waar relaties tussen mensen het fundament zijn, vraagt om samenwerking en vakmanschap en een faciliterende en stimulerende gemeente die het gemeenschappelijk belang bewaakt. Het gewone leven en het gesprek met onze inwoners, van mens tot mens, inspireert ons. We handelen integraal vanuit de inwoner, vanuit mogelijkheden en vertrouwen.

Een vervolgstap is om de komende periode concrete instrumenten in kaart te brengen en te implementeren, waarmee een inclusieve benadering in de meest brede betekenis kan worden geborgd binnen de organisatie. Op die manier dragen we bij aan een Overbetuwse samenleving voor iedereen.

Wat gaan we doen om de opgave te realiseren?

De belangrijkste pijler om uitvoering te geven aan onze ambitie is het Sociaal Team Overbetuwe (STO). Dit team werkt disciplinair en in een intensieve samenwerking met onze (lokale) maatschap-

² Met de sociale basis bedoelen we het geheel aan informele en formele diensten, voorzieningen en relaties in de leefomgeving van mensen. We kijken hoe de sociale basis (het collectief) bij kan dragen aan de mogelijkheden van individuen (volwassenen en jongeren) om te participeren op een manier die hen goed doet en waardoor zij ook van betekenis kunnen zijn voor die sociale basis.

³ Sinds 2016 geldt het VN-verdrag handicap in Nederland. Het doel van dit verdrag is dat de positie van mensen met een beperking verbetert, zodat mensen met een beperking dezelfde kansen en mogelijkheden hebben als mensen zonder beperking.

pelijk partners. Het STO werkt vanuit een integrale benadering aan de ondersteuningsvraag van inwoners. Het STO is erop gericht dat inwoners meer van hun netwerk gebruik maken. Dat signalen vroegtijdig opgepikt worden en we de ondersteuning inzetten die nodig is. Deze ondersteuning bieden we liefst nabij, toegankelijk, betaalbaar en kwalitatief goed. De afgelopen periode hebben we geïnvesteerd in het inrichten van het STO, de komende periode werken we hier verder aan.

Verder investeren we in de volgende vier sporen om onze ambitie te realiseren:

- Ten eerste zien we dat er een grotere wens is van inwoners om gebruik te maken van Wmo-maatwerkvoorzieningen. Inwoners hebben een hogere levensverwachting en door gebruik te maken van deze ondersteuning zijn ze in staat om langer zelfstandig te blijven wonen. Ons streven is het voorzieningenniveau kwalitatief op een hoog peil te houden en de kosten in overeenstemming te laten zijn met de beschikbare budgetten. Dit door ondersteuning zoveel als mogelijk als algemene voorziening aan te bieden, gebruik makend van de bijdrage van inwoners en sterke gemeenschappen. Een voorbeeld hiervan is het realiseren van ontmoeting en dagbesteding als algemene voorziening, in ieder dorp of wijk van enige omvang. De wens is dat deze activiteiten zoveel mogelijk gedragen wordt door buurt-/ dorpsbewoners, indien nodig met ondersteuning door een beroepskracht. Op die manier organiseren we de ondersteuning laagdrempelig en dichtbij tegen minimale uitvoeringskosten.
Ook in het kader van jeugdhulp zien we kansen om nog meer mogelijkheden in de samenleving te benutten en te stimuleren. Immers, opvoeden en opgroeien is een verantwoordelijkheid van in eerste instantie ouders zelf. Het jongerenwerk als onderdeel van een brede keten kan hier een activerende rol bij spelen.
- Ten tweede zien we aan de andere kant dat er op sommige gebieden nog een drempel bestaat om gebruik te maken van voorzieningen. Bijvoorbeeld op het vlak van schuldhulpverlening. Diverse onderzoeken tonen aan dat inwoners die nog niet een voorziening van de gemeente krijgen soms een drempel ervaren om inkomensondersteunende voorzieningen aan te vragen. Ook interventies als het gaat om (problematische) schulden worden soms als een drempel ervaren. We streven ernaar voorzieningen zo laagdrempelig en integraal mogelijk aan te bieden.
- Ten derde moeten we meebewegen met beleidswijzigingen vanuit het rijk, waar we als gemeente flexibel op moeten inspelen. Een voorbeeld hiervan is de ontwikkeling in de jeugdzorg. In het regeerakkoord zien we het voornemen om duidelijk af te bakenen wat het Rijk onder jeugdzorg verstaat en gemeenten in staat wil stellen dit te leveren. Gespecialiseerde jeugdzorg (waaronder jeugd-GGZ) wordt centraler ingekocht. De jeugdbeschermingsketen wordt verbeterd waarbij de rechtsbescherming van het kind en het gezin centraal staan.
- Een ander rijks voornemen is de ontwikkeling in het abonnementstarief voor Wmo-maatwerkvoorzieningen. Sinds 1 januari 2020 betalen inwoners met een Wmo maatwerkvoorziening maandelijks, ongeacht inkomen en het aantal maatwerkvoorzieningen, een eigen bijdrage van € 19,00/ maand. Binnen de landelijke politiek zien we een voornemen om het abonnementstarief voor inwoners die Wmo maatwerkvoorzieningen ontvangen, aan te passen.
- Tot slot zien we een toenemende nadruk op regionale samenwerking. Een voorbeeld hiervan is de decentralisatie beschermd wonen. Vanaf 1 januari 2023 worden gemeenten (financieel) verantwoordelijk voor de uitvoering van beschermd wonen. Vanaf deze datum wordt ook een nieuw verdeelmodel doorgevoerd. Ons streven hierbij is regionaal te blijven samenwerken met een regionale begroting. We zorgen voor een lokale infrastructuur, zoals bijvoorbeeld meer Ggz in de wijk, lokale herstelactiviteiten (preventie-vroeg signalering- ontmoeting en inloop- ervaringsdeskundigen) en de inrichting van een lokale toegang. Dit is in lijn met de wens om inwoners met een psychiatrische en/of sociaal maatschappelijke problematiek beter in de thuissituatie te ondersteunen en minder gebruik te maken van beschermde woonvormen.

Een ander voorbeeld van meer regionale samenwerking is De Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming (GVJB), gericht op ondersteuning van jeugdigen en de samenwerking van lokale teams. Dit is een pakket aan samenwerkingsafspraken tussen alle Gelderse gemeenten, de vier GI's, Raad voor de Kinderbescherming en Veilig Thuis.

Dilemma's/aandachtspunten

- Groeiende behoefte aan de inzet van voorzieningen, zoals Wmo en jeugdhulp.
- Landelijke ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op onze aanpak, waarbij onzekerheid een rol speelt.
- Tekort aan personeel kan de druk op de inzet van voorzieningen doen toenemen.
- Aanpassing van het abonnementstarief kan een dempend effect hebben op de uitgaven van Wmo-voorzieningen en een positieve invloed op de begroting voor dit taakveld.

We bouwen voort op

- Beleidsplan Sociaal Domein Overbetuwe, 2020-2025 "Een sterke sociale basis in Overbetuwe"

1.5 Werkende samenleving

Landelijke en regionale ontwikkelingen

Vanuit de landelijke overheid wordt de komende jaren nog meer ingezet op de steeds sneller veranderende arbeidsmarkt. De verwachting is dat banen verdwijnen en nieuwe ontstaan. Dit vraagt om innovaties om werknemers van werk naar werk te begeleiden en/of om te scholen. Met de inzet van scholingstrajecten worden mensen nog beter van werk naar werk begeleid. Werken naast een bijstandsuitkering loont nog meer dan eerst door het verruimen van de inkomensgrenzen. Zelfstandigen worden ondersteund door een arbeidsongeschiktheidsverzekering voor alle zelfstandigen. Speciale aandacht is er vanuit de landelijke overheid voor inwoners met een arbeidshandicap.

Opgave voor Overbetuwe

Er is een frictie tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. We zien bij Overbetuwse bedrijven een enorme vraag naar personeel. Daarnaast hebben we een enorm potentieel van inwoners met arbeidsbeperkingen die kunnen werken en nu nog niet bij een regulier werkgever werkzaam zijn. In het kader van deze mismatch is in 2021 in alle arbeidsmarktregio's gestart met het Regionaal mobiliteitsteam (RMT). Het RMT heeft toegang tot alle regelingen en kan de inwoner of werkgever ondersteunen. Op deze manier wordt op alle niveaus bijgedragen om de arbeidsmarkt van vraag en aanbod bij elkaar te brengen.

We verwachten dat we ondernemers in onze gemeente kunnen ondersteunen die aandacht moeten besteden aan hun bedrijfsvoering in het kader van de levensvatbaarheid van de onderneming. Inwoners met een financieel minder gezonde situatie hebben meer aandacht nodig dan voorheen. Evenals inwoners die minder goed mee kunnen doen door onvoldoende digitale vaardigheden.

Zie voor meer cijfers over werkgelegenheid in Overbetuwe bijlage 1.

Wat gaan we doen om de opgave te realiseren?

Steeds minder inwoners maken gebruik van een bijstandsuitkering. Deels is dat te danken aan de gunstige conjuncturele ontwikkelingen. Daarnaast hebben we meer ruimte om inwoners aandacht te geven en hen een passend aanbod van participatieve mogelijkheden te bieden. Wanneer mogelijk bemiddelen we hen naar werk. Inwoners die zonder werk dreigen te komen worden direct naar aan ander werk geholpen. Wanneer daar een opleiding voor nodig is dan kan deze gevolgd worden. Ondernemers krijgen ondersteuning wanneer ze dat nodig hebben. Dit door een optimale samenwerking tussen onze bedrijvencontactfunctionarissen en de uitvoering van het sociaal domein.

Inwoners met arbeidsbeperkingen krijgen een zo regulier mogelijke plek bij werkgevers. Van werkgevers wordt gevraagd om te kijken naar inventieve mogelijkheden en niet vast te blijven houden aan functieprofielen. Op die manier doen kwetsbare inwoners mee in onze maatschappij. Werkgevers worden ondersteund met loonkostensubsidie.

Met gerichte, digitale instrumenten worden competenties van werkzoekenden helder in beeld gebracht. Samen met het UWV is de markt van vraag en aanbod inzichtelijk. Daarnaast is een uitgebreid instrumentarium beschikbaar om inwoners door te leiden naar kansrijke beroepen.

Inwoners die zelfstandig en weerbaar zijn kunnen zelfstandig meedoen in onze maatschappij. Inwoners die niet voldoende kunnen lezen en schrijven en digitaal vaardig zijn kunnen zich minder goed redden. Nog sterker dan voorheen is de focus op het verbeteren van lees-, schrijf-, rekenvaardigheid en het voorkomen van laaggeletterdheid. Door in de volle breedte laaggeletterdheid te herken-

nen, bespreekbaar te maken en te kunnen doorverwijzen zorgen we ervoor dat inwoners mee kunnen doen.

Dilemma's/aandachtspunten

- De groep inwoners met arbeidsbeperkingen met een uitkering is relatief hoog. De focus is om hen zo veel mogelijk aan regulier werk te helpen.
- Het contract met Scalabor loopt af op 31 december 2025. Voor die tijd moet er verlenging plaatsvinden of een alternatief gevonden worden. We onderzoeken de mogelijkheid om zelf het werkgeverschap van Wsw-medewerkers ter hand te nemen.

We bouwen voort op:

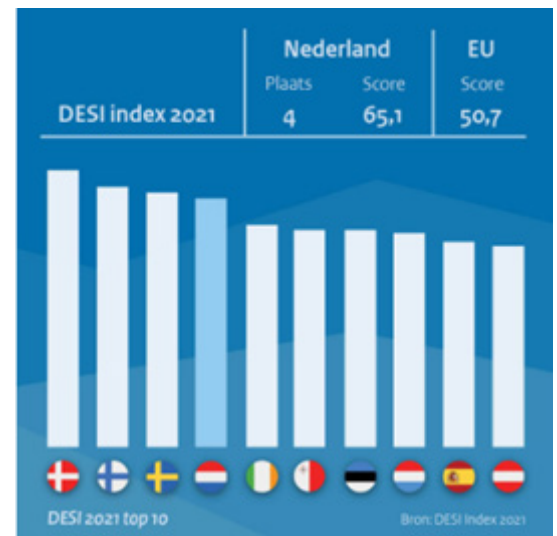
- Overbetuwe Werkt! Visie op re-integratie.
- Human Capital Agenda, speerpunt van de Productieve Regio (GMR)

1.6 Informatiesamenleving

Landelijke en regionale ontwikkelingen

We leven in een informatiesamenleving, en de coronapandemie heeft dat alleen maar versterkt. Bijna 99% van de Nederlandse huishoudens heeft toegang tot snel internet. We bezetten de vierde plek op de DESI-index (Digital Economy and Society Index), de monitor die Europese landen rangschikt als het gaat om kwaliteit van de digitale infrastructuur, het gebruik van digitale toepassingen en online vaardigheden van inwoners, de mate en wijze waarop het bedrijfsleven digitaal actief is en de online dienstverlening door de overheid zelf ⁴.

Met de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) formuleerde het kabinet in 2018 voor het eerst een integrale aanpak van het digitaliseringsbeleid om sturing te geven aan de digitale transitie, om zo de kansen van digitalisering optimaal te benutten voor alle sectoren. Deze strategie is in 2021 voor het laatst bijgesteld en geeft aan dat digitalisering voor de Nederlandse overheid een prioriteit is en “essentieel is om maatschappelijke uitdagingen het hoofd te bieden”⁵. Niet voor niets zit er in het nieuwe kabinet voor het eerst een staatssecretaris voor Digitalisering. Digitalisering en informatisering zijn doorgesijpeld tot in de haarvaten van onze samenleving, en hebben in veel sectoren geleid tot grote veranderingen, of zullen dat in de komende jaren gaan doen.

Opgave

Vrijwel al onze interne processen zijn gedigitaliseerd en worden ondersteund door software. En ook onze inwoners verwachten, onder invloed van bedrijven als Bol.com, steeds meer digitale dienstverlening die op elkaar is afgestemd. En die liefst ook 24/7 beschikbaar is. Deze dienstverlening moet begrijpelijk en transparant zijn, en we moeten makkelijk bereikbaar en aanspreekbaar zijn. Ook is in onze uitvoering de ‘menselijke maat’ van belang. We moeten goed luisteren en inspelen op de behoeften van onze inwoners, ondernemers en instellingen.

Transparant zijn wil ook zeggen dat voor onze inwoners inzichtelijk is hoe onze besluiten tot stand komen. De Wet Open Overheid is daar onder andere een belangrijke drijfveer voor. Het is dan ook van belang dat we sturen op basis van data. Data gedreven sturen wil enerzijds zeggen dat we terugkijken en met behulp van data bijvoorbeeld ons beleid kunnen bijstellen, anderzijds zouden we op termijn ook meer voorspellende analyses kunnen gaan doen. Ook kan data gedreven sturen bijdragen aan het optimaliseren van onze dienstverlening, zodat we die inrichten op basis van wat wel werkt en wat niet werkt. Voor het zover is, is het van belang dat we hierover scherpe afspraken maken op het gebied van veiligheid, privacy en ethiek.

Tot slot groeien we als overheid steeds meer toe naar een netwerk waarin we samenwerken met inwoners en ketenpartners. Denk bijvoorbeeld aan de Omgevingswet, of de samenwerking in het Sociaal

⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and-society-index-desi-2021>

⁵ <https://open.overheid.nl/repository/ronl-f22bf801-e7f1-4561-ae63-8c9708a31e84/1/pdf/bijlage-nederlandse-digitaliseringsstrategie-2021.pdf>, p.10

Team Overbetuwe. Wij zijn niet langer de enige eigenaar van een proces, maar we werken nauw samen met onze partners en voeren regie over het proces. Dit alles moet op een goede manier ondersteund worden met digitale middelen, en nieuwe technologieën maken dat makkelijker. Zo houden we grip op de gegevens en op de processen.

Wat gaan we doen om de opgave te realiseren?

Bij gemeente Overbetuwe werken we continu aan het verbeteren van onze dienstverlening en de processen daarachter. De afgelopen jaren zijn daar stappen in gezet. Bijvoorbeeld als het gaat om de toegankelijkheid van de website Overbetuwe.nl. In het verder verbeteren van onze dienstverlening richten we ons op vier sporen:

- Ten eerste op het verbeteren van (de toegang tot) onze producten en diensten. Het gaat hier om de wijze waarop (online) producten en dienstverlening worden aangeboden en de procesflow daarachter (de 'reis' die de inwoner maakt, hoe ervaart de inwoner de dienstverlening?). Maar ook om hoe we samenwerken met ketenpartners en de processen daarachter. Dit vereist proces denken, en een besef hoe digitale middelen kunnen helpen een kwalitatief beter en efficiënter proces ten behoeve van onze inwoners en ondernemers te realiseren. Dit proces is gestart met de komst van het zaakgericht werken, maar blijft de komende jaren aandacht vragen.
- Ten tweede richten we ons op het verbeteren van houding en gedrag. Het gaat hier om het professioneel handelen van onze medewerkers, zodat onze dienstverlening gebruikersgericht en integraal is. Hierbij is de menselijke maat van belang, zodat we altijd oog blijven houden voor de behoeften van inwoners, ondernemers en instellingen.
- Ten derde gaan we ons richten op het werken met data. Dit vereist enerzijds een beleidskader, waarin informatieveiligheid, privacy en ethiek bij het gebruik van data zijn vastgelegd. Anderzijds vergt dit ook een omslag in het denken van de organisatie. Medewerkers kunnen op basis van Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) gaan sturen op bijvoorbeeld beleid. De ervaring in andere organisaties leert dat dit een proces is waar veel medewerkers hulp bij nodig hebben. Een mooi neveneffect van data gedreven sturen is dat de kwaliteit van de data over het algemeen sterk verbetert. Dat zorgt ervoor dat we deze datasets openbaar kunnen maken (mits dit uiteraard openbare informatie betreft).
- Tot slot blijft het verbeteren van informatieveiligheid van belang. Om onze digitale werkomgeving veilig te maken en te houden is het niet alleen van belang dat we dit met technische tools doen. Minstens net zo belangrijk is de bewustwording van medewerkers die met informatie werken hoe zij dat op een veilige manier kunnen doen, en rekening houdend met privacywetgeving (AVG). Als gemeente bezitten we immers een schat aan data, die in verkeerde handen vervelende consequenties kunnen hebben, zowel voor ons als gemeente als voor onze inwoners.

Dilemma's/aandachtspunten:

- Een integrale benadering van dienstverlening aan de inwoners, ondernemers en instellingen en de processen daarachter is essentieel voor de beoogde verbeteringen. Hierin moet iedereen in de gemeente samen optrekken.
- Sturen op data in relatie tot ethiek en privacy.
- Procesgericht werken in een netwerksamenleving, waarbij de data binnen een proces verspreid is over de verschillende netwerkpartijen. Regievoering is hierbij het kernwoord.
- Beschikbare capaciteit en middelen voor ICT en informatiebeveiliging moeten voldoende aansluiten op de ambities.

Wij bouwen voort op:

- Informatiebeleid 2021-2025 (in concept - nog vast te stellen door college)
- Visie op interactie met de samenleving (2020)

1.7 Financiën

Landelijke en regionale ontwikkelingen

In de zomer van 2021 besloot het demissionaire kabinet tot een compensatie van de kosten voor de jeugdzorg. Samen met de heroverwegingen geeft deze compensatie voldoende ruimte voor een structureel sluitende begroting 2022 en een meerjarig perspectief met een structureel positief saldo. Wel zijn in de begroting 2022 voor de jaren tot ten met 2026 maatregelen vastgesteld voor een bedrag van € 1 miljoen, die nog gerealiseerd moeten worden.

In het regeerakkoord komen op een aantal plaatsen onderwerpen voor die van invloed kunnen zijn op de financiële huishouding van de gemeente Overbetuwe. De twee belangrijkste met grotere financiële effecten zijn de financiering van medeoverheden (Democratische rechtsorde) en de financiering van de decentrale taken van de Jeugdwet en de Wmo.

Opgave voor Overbetuwe

De gemeente Overbetuwe is erop gericht de financiële positie, zowel incidenteel als structureel, gezond te krijgen en te houden.

Wat gaan we doen om de opgave te realiseren?

We zijn in 2021 gestart met een onderzoek naar de realiteit van de budgetten in onze begroting. Met een mix van technische en inhoudelijke oplossingen, waarin een verhoging van de onroerende-zaakbelasting onvermijdelijk bleek, is het gelukt om het forse verwachte tekort voor 2021 structureel op te lossen.

We hebben in de meerjarenbegroting de verwachte negatieve effecten van het nieuwe verdeelmodel van het Gemeentefonds voor een belangrijk deel kunnen verwerken. Belangrijk is om na te gaan wat het nieuwe kabinet met het verdeelmodel gaat doen. In het regeerakkoord is hier nog niet iets concreet over opgenomen.

Een eerste doorrekening van de financiële effecten van het regeerakkoord op het Gemeentefonds geeft aan dat we in de periode 2022 – 2025 een bedrag oplopend tot zo'n € 5 miljoen kunnen verwachten en in 2026 een toename van zo'n € 0,7 miljoen. Een deel hiervan is nodig voor loon- en prijsbijstelling in 2023 (structureel), waardoor het voordeel in 2026 om slaat in een nadeel. In 2022 was de berekende loon-en prijsstijging € 1,2 miljoen.

De belangrijkste oorzaken van de andere extra middelen zijn het tijdelijk schrappen van de zogenaamde opschalingskorting en stijging van het accres. De opschalingskorting is een korting die de rijksoverheid heeft opgelegd omdat gemeenten door gedwongen opschaling efficiënter zouden kunnen werken. In 2026 wordt de opschorting van de opschalingskorting weer ongedaan gemaakt en tezamen met de daling van het accres zorgt dit ervoor dat de toename van het Gemeentefonds in 2026 een stuk lager uitvalt dan de jaren daarvoor.

De cijfers zijn echter nog onzeker doordat is uitgegaan van diverse aannames. Te verwachten is dat in de meicirculaire van 2022 meer concrete financiële effecten zichtbaar zullen zijn. Bijvoorbeeld als het gaat om de maatregelen rondom Jeugdwet en Wmo.

Dilemma's/aandachtspunten

- Onzekerheid met betrekking tot de financiële effecten van het verdeelmodel van het Gemeentefonds.
- Het financieel (verder) op orde brengen van de Jeugdwet en de Wmo
- Onzekerheid met betrekking tot de financiële effecten voor gemeente Overbetuwe naar aanleiding van de grote ambities in het regeerakkoord op het vlak van duurzaamheid en wonen.

Wij bouwen voort op

- Financiële Verordening 2017
- Nota Risicomanagement 2019

2. Tot slot

Hoe gaat het nu verder? Dit is aan de nieuwe gemeenteraad en het nieuwe college. De organisatie heeft de opgaven voor de gemeente in beeld gebracht. De nieuwe coalitie bepaalt welke opgaven de komende raadsperiode (integraal) worden opgepakt en welke richting daarbij wordt gekozen.

De organisatie vertaalt dit vervolgens in een uitvoeringsprogramma, waarin is uitgewerkt wie wat wanneer gaat doen om deze opgaven te vervullen, welke partners hierbij betrokken zijn en welke rol de gemeente heeft.

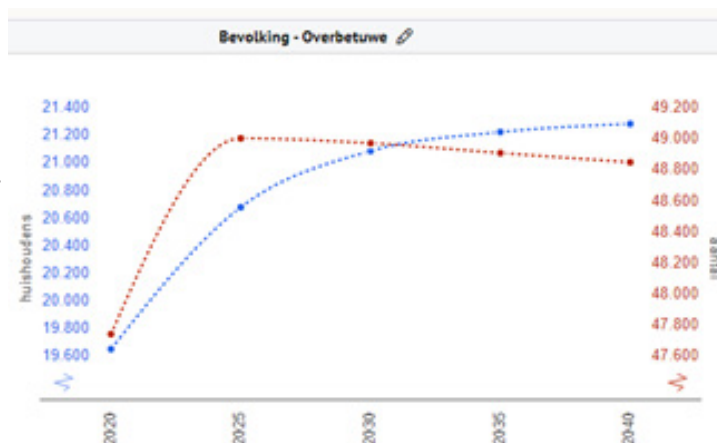
We wensen u veel succes bij het maken van alle noodzakelijke keuzes in de komende periode en zijn graag bereid u hierbij vanuit onze expertise bij te staan.

Bijlage 1 | Ontwikkelingen en trends aan de hand van cijfers

Demografische ontwikkelingen

Bevolkingsgroei

Op dit moment telt onze gemeente 48.345 inwoners. De prognose is dat het aantal inwoners in Overbetuwe nog zal groeien tot ruim 49.000 inwoners in 2025. Daarna vlakt de groei af en gaat uiteindelijk over in een langzame daling.

Huishoudens

Er zijn nu ongeveer 20.000 huishoudens in onze gemeente. Er blijft de komende decennia sprake van huishoudensverdunding. Dit is één van de redenen dat er ook in Overbetuwe steeds meer eenpersoonshuishoudens komen. In Overbetuwe wordt tot 2040 nog een groei van het aantal huishoudens tot bijna 21.500 huishoudens verwacht⁶.

Vergrijzing

De bevolking van Nederland is aan het vergrijzen. Met name het aantal mensen van 80 jaar en ouder stijgt snel. Door de vergrijzende bevolking neemt ook de zorgvraag (zoals hulpmiddelen, huishoudelijke verzorging, collectief aanvullend vervoer en begeleiding aan huis) bij gemeenten toe. Het aantal mensen dat hulp binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) nodig heeft, neemt dus ook toe.

De trend van vergrijzing zet de komende jaren ook in Overbetuwe door. Waar er in 2015 nog iets meer dan 7.000 mensen in Overbetuwe 65 jaar of ouder waren, wordt dat in 2025 ruim 10.000 en in 2040 zelfs meer dan 14.000. Ook het aandeel huishoudens in deze leeftijdsklasse (met name eenpersoonshuishoudens) neemt toe, terwijl er een daling is te zien van de tweepersoons huishoudens en gezinnen met kinderen. Het aandeel jongeren neemt juist licht af; nu zijn er 11.300 jongeren (tot 20 jaar).

⁶ <https://www.regiobeeld.nl/bevolkingsontwikkeling?gemeente=Overbetuwe&vergelijk=Lingewaard®ioIndeling=Provincie>

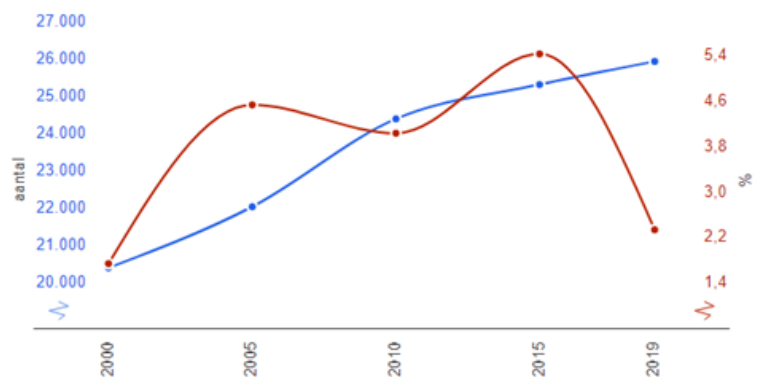
Economische ontwikkelingen

Onzekerheden economische groei

Het economische herstel zet door in 2022. Naar verwachting groeit onze economie met 3,6% in 2022 en met 1,7% in 2023, zo blijkt uit onze publicatie Economische Ontwikkelingen en Vooruitzichten van december 2021. Maar deze voorspellingen zijn met grote onzekerheden omgeven door de coronapandemie en de internationale ontwikkeling van de inflatie. De inflatie is in 2021 sterk opgelopen, vooral door de stijging van energieprijzen. Naar verwachting blijft de inflatie hoog, met gemiddeld 3,0% in 2022 en 2,9% in 2023. Tegelijkertijd is de arbeidsmarkt zeer krap. De werkloosheid blijft laag: 3,4% van de beroepsbevolking in 2022 en 3,5% in 2023⁷.

Werkgelegenheid

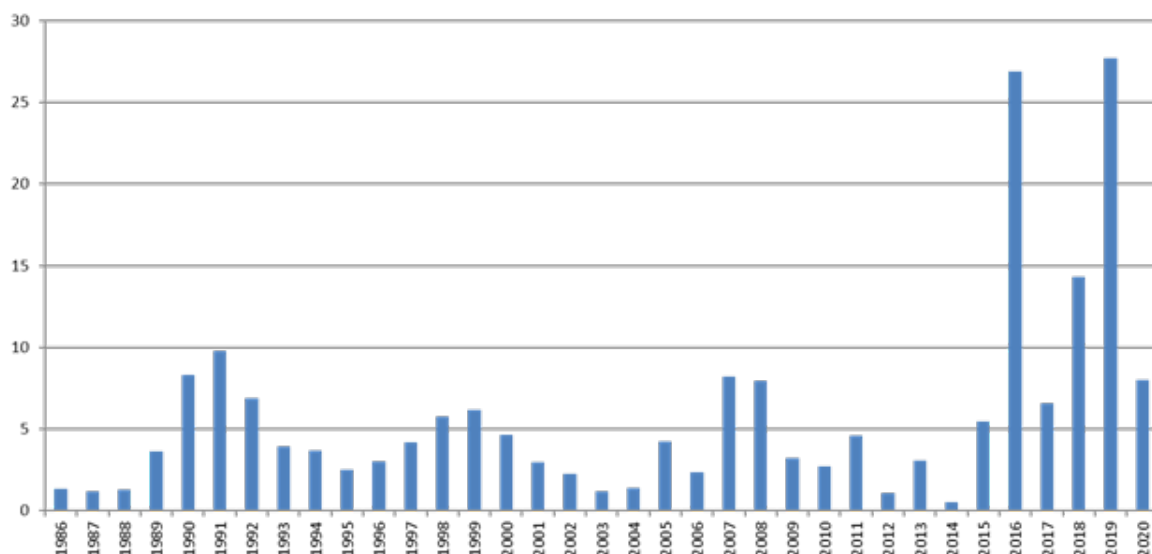
De beroepsbevolking in Overbetuwe kent een grootte van 26.000 werkzame personen. Een klein deel hiervan is werkloos; ongeveer 2% en dalende. In de gemeente zijn ruim 22.000 banen aanwezig.

Bijna de helft van de banen bevindt zich op bedrijventerreinen waar (met uitzondering van de logistiek op Park15) de dynamiek vooral plaatsvindt in de brede economie (vooral MKB). Andere grote economische clusters bevinden zich in detailhandel/horeca (16%, met name dorpscentra) én onderwijs, zorg en overheid (21%).

Op dit moment heeft de gemeente 432 hectare aan bedrijventerreinen, hierbij zijn we de 5e in Gelderland. Vanaf 2015 zorgde het logistieke Park15 tijdelijk voor een veel hoger uitgiftetempo.

⁷ Bron: <https://www.dnb.nl/actuele-economische-vraagstukken/de-stand-van-onze-economie/>

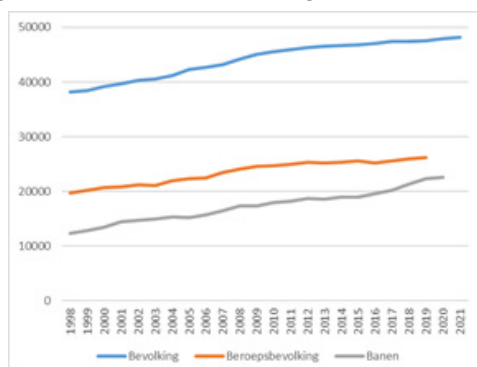

Het economische herstel zet door in 2022. Naar verwachting groeit onze economie met 3,6% in 2022 en met 1,7% in 2023, zo blijkt uit onze publicatie Economische Ontwikkelingen en Vooruitzichten van december 2022⁸. Maar deze voorspellingen zijn met grote onzekerheden omgeven door de coronapandemie, de internationale ontwikkeling van de inflatie en de toestand in Oekraïne. De inflatie is in 2021 sterk opgelopen, vooral door de stijging van energieprijzen. Naar verwachting blijft de inflatie hoog, met gemiddeld 3,0% in 2022 en 2,9% in 2023. Tegelijkertijd is de arbeidsmarkt zeer krap. De werkloosheid blijft laag: 3,4% van de beroepsbevolking in 2022 en 3,5% in 2023.

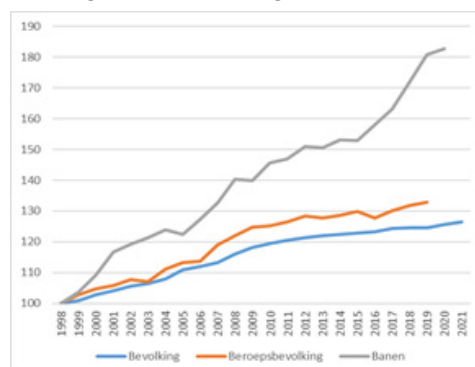
(Beroeps)bevolking en aantal banen

Het aantal banen is de afgelopen jaren sterker gegroeid dan de (beroeps)bevolking. Op dit moment is de beroepsbevolking groter dan het aantal banen. Als deze ontwikkeling zo door zet dan zal dit op terug gelijk zijn (zie onderstaande figuren). 50% van de banen in Overbetuwe worden ingevuld door Overbetuwe inwoners. Dit aantal wordt langzaam kleiner, dat betekent dat Overbetuwe een steeds sterkere regionale rol krijgt qua werkgelegenheid⁹.

Figuur: Absolute ontwikkeling Overbetuwe

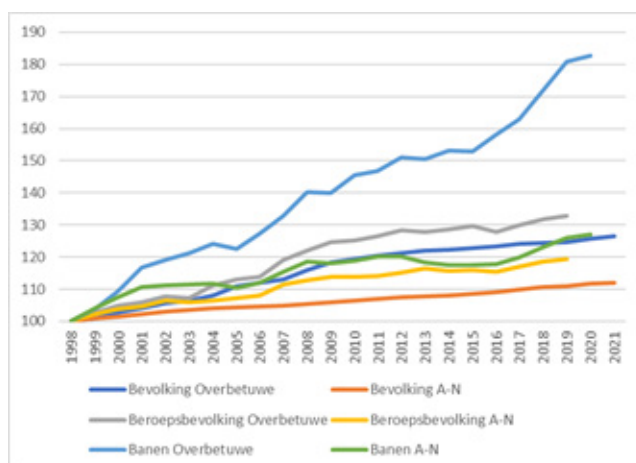
Figuur: Relatieve groei Overbetuwe

⁸ <https://www.dnb.nl/actuele-economische-vraagstukken/de-stand-van-onze-economie/>

⁹ Statistisch zakboek provincie Gelderland

Figuur: Relatieve ontwikkeling Overbetuwe en regio Arnhem Nijmegen¹⁰

Uit het figuur blijkt dat de economie van Overbetuwe relatief hard is gestegen dan gemiddeld in regio Arnhem Nijmegen. Vooral het aantal banen is heel sterk toegenomen.

¹⁰ Bron: Statistisch zakboek provincie Gelderland

Dorpsstraat 67
6661 EH Elst
Postbus 11
6660 AA Elst
telefoon 14 0481

info@overbetuwe.nl
www.overbetuwe.nl